

W cieniu Wielkiej Trójki. Sprawa polska w II wojnie światowej

Zasób zawiera krótki wstęp o powstaniu piosenki Czerwone Maki na Monte Casino, tekst piosenki autorstwa Feliksa Konarskiego, współczesną fotografię pomnika Wielkiej Trójki w Moskwie, oś czasu oraz cztery ćwiczenia, w tym jedno interaktywne: Ułóż w kolejności chronologicznej (z uwzględnieniem lat) wydarzenia z II wojny światowej.

Zasób zawiera trzy ćwiczenia, w tym dwa interaktywne. Do dat 1939,1940,1941,1943,1943-45, uczniowie dobierają kluczowe wydarzenia II wojny światowej, które stanowiły punkty zwrotne w sprawie polskiej. Od powstania Rządu Polskiego na emigracji do cofnięcia uznania rządu polskiego w Londynie przez państwa Zachodnie.

Zasób zawiera kolorową mapę: Polacy na frontach II wojny światowej oraz trzy ćwiczenia interaktywne: Ułóż kraje w takiej kolejności, w jakiej przechodziła przez nie armia Andersa i dwa ćwiczenia związane z rozumieniem tekstu

Zasób zawiera krótką narrację i jedno ćwiczenie interaktywne na temat zmieniających się granic podczas wojny.

Zasób zawiera krótki tekst dotyczący zmian na mapie Polski po II wojnie światowej, ćwiczenie interaktywne oraz polecenie dotyczące pojęcia "wygrać wojnę".

Zasób zawiera dwie kolorowe mapy: Struktura narodowościowa II Rzeczypospolitej i Mapa współczesnej Polski.

Zasób zawiera dwa ćwiczenia interaktywne dotyczące granic Polski przed i po II wojnie światowej.

Bibliografia:

- Źródło: Feliks Konarski, *Czerwone maki na Monte Cassino*.

W cieniu Wielkiej Trójki. Sprawa polska w II wojnie światowej

Pomnik Wielkiej Trójki, Moskwa
Źródło: a. nn., domena publiczna.

Oś czasu – w cieniu Wielkiej Trójki. Sprawa polska w II wojnie światowej

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Wprowadzenie

Monte Cassino [czyt.: monte kasino] to klasztor usytuowany na wzgórzu o tej samej nazwie we Włoszech. W 1944 roku zdobyli go polscy żołnierze, walczący jako część armii aliantów. Piosenka Czerwone maki na Monte Cassino powstała w trakcie bitwy w nocy z 17 na 18 maja 1944 roku. Autorem słów jest Feliks Konarski (pseudonim: Ref-Ren), a muzyki – Alfred Schütz.

((Feliks Konarski

Czerwone maki na Monte Cassino

Czy widzisz te gruzy na szczycie?
Tam wróg twój się ukrył jak szczur.
Musicie, musicie, musicie
Za kark wziąć i strącić go z chmur.
I poszli szaleni zażarci,
I poszli zabijać i mścić,

I poszli jak zawsze uparci,
Jak zawsze za honor się bić.

Czerwone maki na Monte Cassino
Zamiast rosy piły polską krew.
Po tych makach szedł żołnierz i ginął,
Lecz od śmierci silniejszy był gniew.
Przejdą lata i wieki przeminą.
Pozostaną ślady dawnych dni
I tylko maki na Monte Cassino
Czerwiejsze będą, bo z polskiej wzrosną krwi.

Runęli przez ogień, straceńcy,
niejeden z nich dostał i padł,
jak ci z Somosierry szaleńcy,
Jak ci spod Racławic sprzed lat.
Runęli impetem szalonym,
I doszli. I udał się szturm.
I sztandar swój biało-czerwony
Zatknęli na gruzach wśród chmur,

Czerwone maki...

Źródło: Feliks Konarski, *Czerwone maki na Monte Cassino*.

Ćwiczenie 1

Ustal, dlaczego doszło do tego, że wojska polskie znalazły się wśród uczestników bitwy.
Uzasadnij swoją odpowiedź.

Ćwiczenie 2

Wyjaśnij, dlaczego ani autor słów, ani autor muzyki (podobnie jak wielu innych uczestników bitwy) nie chcieli po wojnie wrócić do Polski, lecz zostali na emigracji. Ref-Ren osiadł ostatecznie w Chicago [czyt.: czikago], a Schütz [czyt.: szutz] – w Monachium.

Zadanie na rozgrzewkę

Ćwiczenie 3

- Znajdź w lekcji pt.: [Współpraca koalicji antyhitlerowskiej](#) zdjęcie, i powiąż je z pomnikiem Wielkiej Trójki.
- Rozpoznaj osoby siedzące w pierwszym rzędzie.

Pomnik Wielkiej Trójki, Moskwa

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Ćwiczenie 4

Ułóż w kolejności chronologicznej (z uwzględnieniem lat) wydarzenia z II wojny światowej. Odpowiedź znajdziesz w lekcjach pt.: [Kampania polska](#), [Podbój Europy przez Stalina i Hitlera](#), [Wojna niemiecko-sowiecka](#), [Wojna poza Europą](#).

1944 – powstanie warszawskie

1944 – D-Day i otwarcie drugiego frontu w Europie Zachodniej

1940 – agresja Niemiec na Francję

1939 – kampania wrześniowa

1945 – zrzućenie bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki

1941 – japoński atak na Pearl Harbor

1941 – agresja Niemiec na Związek Sowiecki

1943 – bitwa na łuku kurskim

1940 – bitwa o Anglię

1945 – kapitulacja Niemiec

1944 – bitwa pod Monte Cassino

1945 – kapitulacja Japonii

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Punkty zwrotne w sprawie polskiej w czasie II wojny światowej

Ćwiczenie 5

Do każdego roku dopasuj wydarzenia, które miały wówczas miejsce. Odpowiedź znajdziesz w lekcjach pt.: [Kampania polska](#), [Podbój Europy przez Stalina i Hitlera](#), [Wojna niemiecko-sowiecka](#), [Wojna poza Europą](#).

1939

Państwa zachodnie cofają uznanie dla rządu w Londynie. Uznają zależność Polski od ZSRS.

1940

Na mocy układu Ribbentrop-Mołotow ZSRS bierze udział w agresji na Polskę.

Niemcy ogłaszają, że w lesie pod Katyniem znaleźli masowe groby polskich oficerów. Domagają się dochodzenia MCK.

1941

Niemcy atakują państwa Europy Zachodniej.

We Francji powstaje rząd polski na emigracji.

1943

Premier Wielkiej Brytanii Winston Churchill i prezydent USA Franklin D. Roosevelt spotykają się z Józefem Stalinem kolejno w Teheranie, Jałcie i Poczdamie, by uzgodnić warunki zakończenia wojny i zawarcia pokoju.

1943–1945

ZSRS w walkach z Niemcami początkowo ponosi liczne klęski.

1945

Niemcy nie istnieją jako państwo, tracą Śląsk i Pomorze na rzecz Polski.

Państwa zachodnie wypowiadają wojnę Niemcom, ale nie podejmują działań zbrojnych.

Rząd polski na emigracji domaga się dochodzenia Międzynarodowego Czerwonego Krzyża (MCK) w sprawie zbrodni.

Sowiecki dyktator Józef Stalin wiezie prym wśród przywódców Wielkiej Trójki. Dyktuje swoje warunki w sprawie Polski: zmiany terytorialne i uzależnienie od ZSRS.

Niemcy atakują Polskę.

Rząd polski na emigracji podpisuje układ z ZSRS.

ZSRS oskarża Niemców o zbrodnię katyńską. Zrywa stosunki dyplomatyczne z rządem polskim.

Związek Sowiecki morduje ok. 20 tys. polskich oficerów w Katyniu.

ZSRS zatwierdza swoje zdobycze terytorialne, wprowadza do Warszawy posłuszne sobie władze polskie.

Niemcy coraz bardziej przegrywają wojnę.

Państwa zachodnie przyjmują ZSRS do grona sojuszników.

Niemcy 22 czerwca 1941 atakują Związek Sowiecki.

Rząd na emigracji ewakuuje się z Francji i przenosi do Londynu.

Jedynie Anglia skutecznie broni się przed atakiem niemieckim.

Państwa zachodnie nic nie robią
w sprawie zbrodni katyńskiej.

Rząd polski na emigracji
dowiaduje się o decyzjach
Wielkiej Trójki na samym końcu.

Rząd w Londynie traci uznanie
międzynarodowe.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Odnosząc się do poprzedniego ćwiczenia 5, wymień wydarzenia, które były korzystne (lub stosunkowo korzystne) dla sprawy polskiej oraz te, które były dla niej zdecydowanie niekorzystne.

Ćwiczenie 7

Napisz w dwóch zdaniach, jak skończyła się dla Polski II wojna światowa.

Rola Związku Sowieckiego

Decydujące znaczenie dla sprawy polskiej miał udział w wojnie Związku Sowieckiego.

Ćwiczenie 8

Przeczytaj poniższy tekst i wybierz poprawne odpowiedzi. Odpowiedź znajdziesz w lekcjach pt.: [Podbój Europy przez Stalina i Hitlera](#), [Wojna niemiecko-sowiecka](#), [Wojna poza Europą](#).

Związek Sowiecki zaczynał wojnę jako sojusznik ☐ Niemiec ☐ / ☐ Wielkiej Brytanii ☐ / ☐ Francji ☐ . Zaatakował Polskę ☐ 1 ☐ / ☐ 17 ☐ / ☐ 30 ☐ września ☐ 1939 ☐ / ☐ 1940 ☐ / ☐ 1941 ☐ roku. Zajął ☐ wschodnie ☐ / ☐ zachodnie ☐ ziemie polskie. Wiele osób z tych terenów zostało wywiezionych na wschód – na Syberię i do Azji Środkowej – do ciężkich prac. 22 czerwca 1941 roku Niemcy zaatakowały Związek Sowiecki. ZSRS dołączył zatem do koalicji antyhitlerowskiej, tworzonej m.in. przez takie państwa jak: ☐ Stany Zjednoczone ☐ / ☐ Japonia ☐ / ☐ Wielka Brytania ☐ . Polskę reprezentował w koalicji rząd, urzędujący w ☐ Warszawie ☐ / ☐ Londynie ☐ / ☐ Bukareszcie ☐ . Rząd ten zawarł porozumienie z władzami w Moskwie. Na jego mocy tysiące Polaków zostało zwolnionych z sowieckich więzień i obozów pracy (zwanymi ☐ gettami ☐ / ☐ łagrami ☐ / ☐ obozami zagłady ☐), żeby utworzyć armię polską. Z czasem doszło do nieporozumień między władzami polskimi a sowieckimi i dowódca polskiego wojska, gen. Władysław Anders, postanowił wycofać armię z ZSRS.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polacy na frontach II wojny światowej

Źródło: Krystian Chariza i zespół.

Ćwiczenie 9

Ułóż kraje w takiej kolejności, w jakiej przechodziła przez nie armia Andersa.

Irak

Palestyna

Iran

Włochy

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Najsłynniejszą bitwą stoczoną przez armię Andersa było zdobycie klasztoru na Monte Cassino [czyt.: monte kasino] we Włoszech w maju 1944 roku, o której mówi piosenka z wprowadzenia.

Ćwiczenie 10

Czytając poniższy tekst, wybierz poprawne uzupełnienia zdań. Pomoc znajdziesz w lekcji pt.: [Sprawa polska w polityce Wielkiej Trójki](#)

Tymczasem Związek Sowiecki zerwał w 1943 roku stosunki dyplomatyczne z rządem polskim. Pretekstem stało się odkrycie masowych grobów polskich oficerów zamordowanych z rozkazu władz sowieckich w / / . Władze sowieckie nie przyznawały się do zbrodni i zaczęły otwarcie dążyć do tego, by w przyszłym rządzie Polski zasiadały osoby posłuszne Moskwie. Rząd taki nie sprzeciwiłby się utracie przez Polskę ziem na wschodzie. Pozwoliłby na wprowadzenie w Polsce ideologii komunistycznej i na uczynienie z Polski kraju zależnego od ZSRS. Józef Stalin przekonał do takiego rozwiązania przywódców innych państw koalicji podczas konferencji w / / / / / /.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Jak granice przekraczały ludzi?

Podróżując z kraju do kraju, ludzie przekraczają granice. Wielu Polaków w czasie II wojny światowej mieszkało ciągle w jednej wsi, w jednym domu, ale okazywało się, że wraz ze zmianami na froncie dom ten należał raz do jednego, raz do innego państwa. Ludzie ci mawiali, że to nie oni przekraczali granicę, tylko granica ich przekraczała.

Ćwiczenie 11

Wyobraź sobie, że mieszkasz we Lwowie i urządzasz kolację wigilijną. Połącz, w jakim państwie będziesz obchodzić Wigilię w poszczególnych latach.

1941 rok	ZSRS
1938 rok	Niemcy
1939 rok	Polska
1944 rok	ZSRS

ĆWICZENIE: Ćwiczenie

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Rozmieszczenie ludności według języka i narodowości w II Rzeczypospolitej

Źródło: Krystian Chariza i zespół.

Mapa współczesnej Polski

Źródło: Krystian Chariza i zespół.

Ćwiczenie 12

Porównaj powyższe mapy Polski w granicach z lat 1939 oraz 1945 i wskaż poprawne odpowiedzi.

Kiedy Polska miała większą powierzchnię? 1939 ☐ / 1945 ☐

Kiedy granice były bardziej naturalne? 1939 ☐ / 1945 ☐

Kiedy granice były bardziej zwarte? 1939 ☐ / 1945 ☐

Kiedy granice były łatwiejsze do obrony? 1939 ☐ / 1945 ☐

ĆWICZENIE: Ćwiczenie

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 13

Porównaj mapy z 1939 i 1945 roku. Przyporządkuj miasta do odpowiednich pól.

Miasta, które należały do Polski przed II wojną światową i należą dziś.

Szczecin

Gdańsk

Nowogródek

Wrocław

Poznań

Katowice

Warszawa

Opole

Kraków

Wilno

Lwów

Miasta utracone przez Polskę po II wojnie światowej.

Miasta przyłączone do Polski po II wojnie światowej.

ĆWICZENIE: miasta

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Co wiem?

Mapa Polski po II wojnie światowej różniła się zasadniczo od tej z 1939 roku. Polska straciła ziemie na wschodzie na rzecz Związku Sowieckiego. Odzyskała natomiast Dolny Śląsk i Pomorze Zachodnie oraz Warmię i Mazury kosztem pokonanych w wojnie Niemiec. Zmiany te były wynikiem decyzji Wielkiej Trójki – przywódców Związku Sowieckiego, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych. Państwa te zaakceptowały także sowiecką dominację w powojennej Polsce.

Co potrafię?

Porządkować wydarzenia w kolejności chronologicznej.

Zapamiętaj!

Co to znaczy 'wygrać wojnę'? Czy wystarczy, jeśli przeciwnik został pokonany? Zanim odpowiesz na to pytanie, zastanów się nad dwiema kwestiami.

Po pierwsze, przypomnij z historii starożytnej pojęcie pyrrusowego zwycięstwa.

Po drugie, oceń racje tych Polaków, którzy po zakończeniu wojny uważali, że nie mają powodów do zbyt wielkiej radości i że Polska, choć oficjalnie była w gronie państw zwycięskich, tak naprawdę wojnę przegrała.